

Evaluatie Leefsamen Midden-Drenthe

Matthijs Groot Nibbelink
Bas van der Kolk

Namens consortium Leefsamen Midden-Drenthe
1-5-2020

Inhoud

1	Samenvatting	3
2	Inleiding	4
2.1	Beoogde doelstellingen	5
2.2	Dienstverlening tijdens pilot	5
2.3	Doel en opzet van dit document	8
3	Succesfactoren en leerpunten	8
3.1	Overzicht succesfactoren en leerpunten	8
3.2	Ervaringen en uitingen deelnemers	8
3.3	Service gedurende de pilot	9
3.4	Aantal deelnemers	10
3.5	Gebruik systeem, veel voorkomende vragen en kwalitatieve feedback	10
3.6	Reacties publieke omgeving / sociale kaart	11
4	Resultaten in cijfers	12
4.1	Deelnemers	12
4.2	Alarmering per scenario	12
4.3	Van pilot naar gebruik	13
5	Conclusies	14
6	Vervolgstappen	19
7	Dankwoord	20
8	BIJLAGEN	21

1 Samenvatting

In samenwerking met de gemeente Midden-Drenthe, woningbouwstichtingen Actium en Woonservice, Veiligheidsregio Drenthe en het Practoraat Zorg- en Sensortechnologie heeft Akkedeer als partner van het consortium Leefsamen tussen juli 2019 en juni 2020 het project Leefsamen Midden-Drenthe uitgevoerd. Het primaire doel van deze pilot is het vaststellen van de behoefte aan ondersteuning bij 50 deelnemers om veiliger en verantwoord thuis te blijven wonen met inzet van slimme sensoren die in verbinding staan met de naasten van de deelnemers.

Daarvoor zouden alle 70+'ers (1500) in de gemeente benaderd worden met de vraag deel te nemen aan deze proef. Uiteindelijk is zijn naar ruim 1000 potentiële deelnemers een brief met brochure (zie bijlage 1) verstuurd, omdat er een selectie is gemaakt van de kernen Smilde en Westerbork. De reden hiervoor was dat de huurders van de deelnemende woningstichtingen vertegenwoordigd zijn. Daaruit zijn 57 deelnemers geworven waarvan 49 deelnemers door studenten van het Drenthe College hun woning hebben laten voorzien van sensoren in de woning die middels sociale monitoring en alarmering, zonder tussenkomst van een meldkamer, de nabije omgeving (naasten/ mantelzorgers) waarschuwen bij verschillende scenario's.

Deze scenario's zijn in eerdere pilots en in samenwerking met de verschillende Veiligheidsregio's gemeenten en woningcorporaties vastgesteld. Bij brand, paniek, inactiviteit of dwaling (indien van toepassing) is het sociale alarmeringsplatform ingezet. Tijdens deze pilot zijn waardevolle inzichten opgedaan die Leefsamen in staat stellen haar dienstverlening te optimaliseren en voort te zetten. Om feedback op te halen van de deelnemers zijn deze regelmatig telefonisch benaderd ten tijde van de proefperiode. De belangrijkste bevindingen/ conclusies zijn:

- Ondanks de lagere oplage van het aantal aangeschreven mensen, is het aantal aanmeldingen boven het verwachte aantal van 50 deelnemers uitgekomen. In totaal hebben 57 mensen zich in september 2019 aangemeld voor het project.
- Om financiële redenen is ervoor gekozen om vast te houden aan het aantal deelnemersplaatsen van 50. Er is geselecteerd op datum van binnenkomst van de aanmeldingen.
- Na het maken van een installatie afspraak of na nadere uitleg van de studenten, hebben acht mensen alsnog besloten niet mee te doen. Hierdoor kwam het daadwerkelijke aantal mensen die met de proef mee heeft gedaan op 49.
- De verhouding tussen deelnemers uit Westerbork en Smilde die geïnstalleerd zijn met sensoren is respectievelijk 31 (63%) om 18 (37%).
- Gedurende de proefperiode zijn een aantal mensen afgehaakt. Hierdoor zijn er tegen het einde van de proefperiode 41 deelnemers over.

- De redenen hiervoor lopen uiteen. De meest gehoorde redenen hiervoor zijn
 - Deelnemers voelden zich te jong voor dit systeem
 - Wilden graag doormelding naar lokale zorgorganisatie
 - Hadden verwacht dat inbraakbeveiliging overdag ook actief was
- De deelnemers waarbij de dienstverlening geïnstalleerd is, waren zich bewuster van mogelijke veiligheidsrisico's en waarden het feit dat ze dit kunnen delen met hun naasten /mantelzorgers. Dit wordt ook zeer gewaardeerd door de naasten, waardoor ze op een laagdrempelige manier kunnen zien als er wat aan de hand is.
- Er zijn daadwerkelijk incidenten of escalaties daarvan voorkomen.
 - In één situatie was bewoner vergeten de strijkbout uit te zetten. Hierdoor brandde deze door de strijkplank op de grond, waardoor het brandalarm afging. De bewoners hebben gehandeld op de situatie, om een woningbrand te voorkomen.
 - Eén van de deelnemers was gevallen in huis, waarna de panieknop ingedrukt was. Partner kwam gelukkig snel thuis, maar de kinderen waren gelijk gealarmeerd, waardoor er snel gerichte hulp ingezet kon worden.
- 73% (30) van de 41 deelnemers wil de dienst betaald (€ 7,50 per maand) voortzetten.
- De verhouding tussen deelnemers uit Westerbork en Smilde die door willen gaan met de dienst is respectievelijk 21 (70%) om 9 (30%)
- De meeste deelnemers ervaren over het algemeen een gerust gevoel door gebruik van het systeem en voelen zich beter verbonden met hun sociale omgeving. En andersom ook. Het systeem wordt niet ervaren als inbreuk op de privacy.

2 Inleiding

Ouderen wonen langer zelfstandig thuis. Niet alleen omdat onze overheid hierop stuurt, ouderen worden ook steeds ouder en er is een structureel gebrek aan verzorgingshuizen voor de groeiende vraag. Waar verzorgings- en verpleeghuizen door strikte wet- en regelgeving voorzien van allerlei voorzieningen om veiligheid van bewoners te waarborgen, geldt dit niet voor mensen thuis. Steeds meer ouderen en zeker ook naasten/mantelzorgers zijn zich hiervan bewust. Gelukkig pakken burgers steeds vaker de handschoen zelf op om de leefbaarheid in hun eigen omgeving te verbeteren. Door technologische ontwikkeling ontstaan nieuwe vormen van burgerhulp- en zorg.

Met burgerparticipatie als uitgangspunt biedt Leefsamen in Midden-Drenthe een oplossing als basisvoorziening voor ouderen en mantelzorger(s) in hun uitdaging om veiliger te blijven wonen en te zorgen voor elkaar.

Leefsamen is de basisvoorziening voor ouderen die middels slimme sensoren brand, paniek, vallen, dwaling en inbraak kunnen detecteren en dit, afhankelijk van de persoonlijke situatie van de oudere, via sociale alarmering- en monitoring doorzet. Zonder inbreuk op de privacy wordt op een slimme, persoonlijke manier het sociale netwerk ingezet om ouderen te ondersteunen.

Slimme sensoren redden leven van 83-jarige Winterswijkse

foto: Brandweer Noord- en Oost-Gelderland

WINTERSWIJK - 'Als ik die rookmelders niet zou hebben gehad, dan had ik het niet kunnen navertellen', zei een 83-jarige Winterswijkse deze week tegen de brandweer. Dankzij het proefproject met slimme sensoren -waar de vrouw aan meedoet- is een beginnende brand in de kiem gesmoord en, nog belangrijker, haar leven gered.

De gemeente Midden-Drenthe, woningbouwstichtingen Actium en Woonservice en het Practoraat Zorg- en Sensortechnologie hebben opdracht gegeven tot dit project. Deze partijen (en hun primaire rol) zijn:

- Gemeente Midden-Drenthe: gefaciliteerd in de werving van de deelnemers.
- Gemeente Midden-Drenthe, woningbouwstichtingen Actium en Woonservice: gezamenlijk 100% van de projectkosten gefinancierd. Hierin staat Actium garant voor het financieren van maximaal 20 woningen. Woonservice staat garant voor maximaal 10 woningen. De rest wordt gefinancierd door de gemeente Midden-Drenthe.
- Practoraat Zorg- en Sensortechnologie: studenteninzet gefaciliteerd.
- Veiligheidsregio Drenthe; geparticipeerd in kennisdeling en adviserende rol gehad in projectteam.
- Akkedeer: Initiatiefnemer van Leefsamen en leverancier slimme sensoren, coördinatie installaties, training studenten voor installaties, het sociaal alarmeringsplatform, service, communicatie en projectmanagement.

2.1 Beoogde doelstellingen

1. Introductie van Leefsamen bij maximaal 50 woningen om de specifieke sociale alarmering via naasten/buurtbewoners uit te voeren.
2. Training van studenten van het Drenthe College voor de installatie en ingebruikname van het systeem.
3. Bij de mensen die geen directe sociale contacten in hun omgeving hebben, stimuleren we deze op te bouwen in samenwerking met lokale organisaties. Tevens zorgen we voor opvolging door een lokale meldkamer bij het ontbreken van sociale alarmering voor deze groep.
4. Inzichten opdoen voor de voorbereiding om op regionale schaal deze dienstverlening als basisvoorziening voor ouderen op te schalen met gemeenten en lokale partijen in en rondom de sociale kaart. Daarnaast inzicht verkrijgen of en tegen welke voorwaarden diverse partijen bereid zijn om de consumentenprijs voor aansluiting op het sociaal alarmeringssysteem te helpen verlagen. Denk hierbij aan gesprekken met zorgverzekeraars, inboedelverzekeraars en WMO-loketten.
5. Inzicht verkrijgen in de effecten bij de doelgroep(en) in termen van:
 - a. In hoeverre voelen mensen zich veiliger, meer vertrouwd met hun omgeving;
 - b. In hoeverre zijn er bepaalde incidenten voorkomen;
 - c. In hoeverre kunnen we eenzame mensen een sociaal netwerk bieden hiermee;
 - d. In hoeverre kan het systeem verbeterd worden.

Daarbij is de bereidwilligheid van de deelnemers om zelfstandig gefinancierd de dienstverlening voort te zetten een belangrijke graadmeter voor het succes van de pilot.

2.2 Dienstverlening tijdens pilot

De dienstverlening is als volgt tijdens de pilot opgezet (in chronologische volgorde):

Op <https://leefsamen.nl/midden-drenthe/> is een project specifieke landingspagina voor Midden-Drenthe gemaakt.

1. Er is een brochure gemaakt voor de deelnemers en mantelzorgers.
2. In samenwerking met gemeente zijn ruim 1000 potentiële deelnemers per brief benaderd.
3. Installatietraining voor studenten bedacht en uitgewerkt door Leefsamen, in samenwerking met het Drenthe College.
4. Leefsamen heeft de aanmeldingen verwerkt.
5. Eerste aansluiting onder toezicht van wethouder Bouwman, projectleider Welwozo Gerard Hommels, Practor Zorg- en Sensortechnologie Aad Oosterhof, 2 studenten van het Drenthe College Manon en Jesse, en lokale pers.
6. Deelnemers zijn telefonisch benaderd voor een installatie-afspraak.
7. Installatie van het sensorenpakket. Het sensorenpakket bestaat uit twee rookmelders, een bewegingssensor, twee inbraak/dwalingsensoren en een paniekknop.
8. Sociale alarmering naar contactpersonen binnen persoonlijk veiligheidsplan.
9. Aansluiting op het Leefsamen-platform voor de duur van minimaal 6 maanden vanaf het moment van installatie.
10. Periodiek contact vanuit Leefsamen met alle deelnemers. Om vragen proactief op te halen, onduidelijkheden weg te nemen en deelnemers betrokken te hebben en houden binnen de pilot.
11. Nazorg door Akkedeer bij installaties waar men extra sensoren wilde.

LEEFSAMEN ALARMERINGSSYSTEEM HOUDT EEN OOGJE IN HET ZEIL

Vijftig huishoudens in Westerbork en Smilde testen het alarmeringssysteem de LeefSamen-app. De gratis proef met de LeefSamenapp is een initiatief van de gemeente Midden-Drenthe, woningcorporaties Woonservice en Actium, het Drenthe College en de brandweer.

50 woningen zijn uitgerust met rookmelders, een bewegingsmelder, deursensoren en een panieknop. Bij een calamiteit worden de contactpersonen uit het netwerk van de bewoner geïnformeerd met een berichtje in de LeefSamen app. Zo kunnen mantelzorgers, familieleden of buren op een afstand een oogje in het zeil houden. En gebeurt er iets, dan kunnen ze direct reageren. Jobien van de Rijt-van Keulen (82) en Lammie en Egbert Derk Braam (70 en 72) doen mee aan de proef. Zij delen hun eerste ervaringen met de LeefSamenapp.

"Ik heb mij aangemeld voor dit systeem omdat het een geruststelling is, zowel voor mij als voor mijn kinderen."

Een veilig gevoel
Jobien van de Rijt-van Keulen woont met haar kat Duska bijna drie jaar aan de Veurhof in Westerbork. "Ik heb mij aangemeld voor dit systeem omdat

het een geruststelling is, zowel voor mij als voor mijn kinderen. Ik woon sinds zeven jaar alleen. Mijn kinderen wonen ver weg en kunnen mij niet dagelijks in de gaten houden. Een contact in het dorp heeft de app geïnstalleerd. Als er iets is met mij, dan kan ze meteen reageren."

"Er zit een sensor bij de voordeur en bij de achterdeur. Het zijn geen camera's, dus er is geen inbreuk op je privacy. Je ziet het systeem niet, maar je weet dat het er is. Dat is fijn. Een panieknop om je nek

of pols is zo zichtbaar. Ik heb mijn slaaptijden doorgegeven en als je een paar dagen weggaat, moet je dat ook doorgeven. Je wilt niet dat mensen ongerust worden terwijl jij gewoon ligt te slapen. Ik heb het systeem niet een paar dagen, maar ik raad het mensen boven de 70 jaar zonder meer aan. Jeeveelt je vrij in je doen en laten, omdat je weet dat er iemand komt als er wat gebeurt. Het is nu gratis, maar ik zou er ook voor betalen."

We weten het nog niet
Lammie en Egbert Derk wonen sinds 1985 aan de Nijkampen in Westerbork en waren een van de eerste deelnemers die zich opgaven voor de proef. Egbert: "Ik heb een tijdje geleden een herseninfarct gehad. Ik ben altijd gezond geweest, maarkeerde nooit iets. Ik ben er flink van geschrokken. Toen we de brief over het alarmeringssysteem kregen, besloten we ons hiervoor op te geven. Ook omdat we hier zolang mogelijk willen blijven wonen. Dat voelt een stuk veiliger met dit systeem."

Lammie: "We kregen twee rookmelders, een sensor voor inbraak, een bewegingsensor en een

"We zijn er nog niet over uit of het systeem bij ons past."

Lammie: "Na de proef van een half jaar moeten we hiervoor betalen waarbij we een keuze kunnen maken uit twee abonnementen. Een basis abonnement voor €7,50 per maand of een basis plus abonnement voor €15,- per maand inclusief een koppeling met de lokale meldkamer. Wij vinden dit

vrij prijzig. Ook vinden we de tijd installeren voor de bewegingsensor lastig. Ik vind acht uur best lang, maar als je het korter doet, dan kun je niet een dagje weg. Over het algemeen vinden we het een fijn idee dat iemand op afstand op ons let, maar we zijn er nog niet over uit of het systeem bij ons past."

Egbert: "We hebben het systeem al kunnen testen, maar op een andere manier dan we hadden verwacht. Lammie heeft entlang het strijper aan laten staan. Die werd na een paar uur zo heet dat het doorbrandde en op de grond viel. Op het moment dat wij dat hoorden, gingen de twee brandmelders af en bijna tegelijkertijd ging de telefoon over. Dat gebeurt automatisch. Je krijgt de centrale aan de lijn en als het loes alarm is, moet je een 2 indrukken. Mijn dochter had ook al bericht gekregen dat er iets aan de hand was. Je kunt dus wel stellen dat het systeem werkt."

Ellen Stevens - van Schaik, manager Klant & Markt bij Woonservice: "Wij vinden het belangrijk dat onze huurders zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Uit ervaring weten we dat mensen dat ook het liefste willen. Maar dan wel op een veilige manier. Met ons Thuisblijven programma bieden wij allerlei hulpmiddelen voor in de woning aan. Denk hartig aan een extra trapleuning

of het weghalen van drampels. De proef met de LeefSamenapp is hier een mooie aanvulling op. Want veiligheid is ook dat je weet dat er naar je omgekeken wordt, dat je altijd iemand kunt bereiken. Veel ouders hebben de angst dat ze na een tijdje pas na lange tijd gecontroleerd worden. Andersom: veel kinderen zijn bang dat er 's nachts iets met hun ouderlijk gebeurt."

Om te kijken hoe de veiligheid van onze bewoners kunnen vergroten doen wij mee aan de proef met de LeefSamenapp. Met de app verbinden we veilig wonen en slimme technieken aan elkaar. We zijn heel benieuwd hoe de bewoners na 6 maanden denken over de LeefSamenapp. De eerste geluiden zijn in ieder geval heel positief."

DEURPOST | 14

15 | DEURPOST

Perspublicaties naar aanleiding van start project in huurdersmagazine Woonservice en de Thuisblijver.

2.3 Doel en opzet van dit document

Dit document dient als evaluatie van de pilot 'Leefsamen Midden-Drenthe', uitgevoerd tussen juli 2019 en juni 2020 in opdracht van de gemeente Midden-Drenthe.

Hierin wordt ingegaan op de volgende elementen:

- succesfactoren en leerpunten, in overzicht en in detail
- ervaringen en uitingen van deelnemers
- service gedurende de pilot
- aantal deelnemers
- gebruikerservaringen van het systeem
- reacties publieke omgeving
- overzicht alarmscenario's, alarmeringen en opvolgingen: de cijfers
- gerealiseerde effecten
- vervolgstappen na de pilot

3 Succesfactoren en leerpunten

3.1 Overzicht succesfactoren en leerpunten

De succesfactoren en leerpunten van deze pilot zijn als volgt:

Succesfactoren:

- Inzicht bij naasten/mantelzorgers door betere verbinding met oudere. Daarmee is formele mantelzorg ontlast.
- Sociale alarmering heeft goed gewerkt.
- Het leerproces van de installatie studenten is erg positief ervaren.
- Er is aantoonbaar minimaal 1x een woningbrand voorkomen.
- 61% van de deelnemers met een eigen woning zijn bereid de abonnementskosten te betalen. Voor deelnemers met een huurwoning 75%.

Leerpunten:

- Door het aantal daadwerkelijk verstuurd brieven (1000) was er geen buffer om vrije plekken op te vullen.
- Twijfel/afmelding van een relatief grote groep deelnemers na aanmelding
- Speciale communicatie voor huurders van woningbouwstichtingen.
- Meer bijeenkomsten plannen om installatieproces te leren aan studenten.

3.2 Ervaringen en uitingen deelnemers

De deelnemers en mantelzorgers ervaren de dienstverlening over het algemeen positief. Dit is een breed gedragen ervaring en wordt ook zodanig geuit.

De onderbouwing om dit breed voor onze deelnemers te trekken komt voort uit ons periodieke contact en het aantal pilotdeelnemers dat – na afloop van de pilot – zelf betaalt voor een abonnement voor de dienstverlening.

Vanuit het periodiek contact een greep uit de reacties:

'Ik ben echt heel erg tevreden, dit systeem geeft veel rust voor mij en mijn kinderen. Zou zondermeer door willen gaan na de pilot'

'We weten niet goed wat we moeten doen als we weg willen. Dus we willen graag stoppen met de sensoren'

'Het is een fijn gevoel dat de sensoren in huis zijn, veilig idee. Zou hier ook voor betalen na de proefperiode'

'Ik ben zelf erg tevreden, maar mijn vrouw moet nog erg wennen. Vooral als de telefoon gaat. We moeten het er nog maar eens over hebben, of we door willen gaan'

'Ik heb nog geen gebruik hoeven maken van het systeem, dus kan er weinig over zeggen. Vind het prima'

'Het systeem is onzichtbaar, maar toch geeft het een prettig gevoel. Zou zeker betalen voor de dienst.'

Daarbij geven naasten/mantelzorgers aan het prettig te vinden dat ze zelf de persoonlijke situatie van hun dierbaren kunnen aanpassen in het persoonlijke veiligheidsplan, maar tegelijkertijd zien we ook dat deelnemers zelf vragen hebben daarover. Doordat het veelal aan digitale skills ontbreekt om zelf in te loggen, hebben we tijdens de installatie ook aandacht besteed aan hulp hierbij. Met name bij de ingebruikname hebben we de studenten die de installaties uitvoerden geleerd genoeg tijd te nemen om dit samen met de oudere en naasten door te nemen.

Positief is dat er gedurende de pilot geen dreigende alarmsituaties geweest zijn. Wel is bij een aantal situaties (beginnende brand bijvoorbeeld) erger voorkomen. Zo was een deelnemer vergeten de strijkbout uit te zetten, waardoor deze is gaan roken en de brandmelder is afgegaan. Aangezien dit direct gemeld werd via de app, kwam de deelnemer en naasten snel achter dit voorval en kon erger worden voorkomen. Ook kregen we terug dat deelnemers zelf het systeem zo nu en dan testen, waardoor zij meer bewust zijn van de risico's. Met name de directe alarmering naar de sociale omgeving wordt zeer gewaardeerd.

3.3 Service gedurende de pilot

In de eerdere paragraaf (§Dienstverlening tijdens pilot2.2) is de dienstverlening uiteengezet. Onderdeel van de dienstverlening is het periodiek contact met de deelnemers en naasten.

De deelnemers hebben aangegeven dit proactieve contact als prettig te ervaren. Ook is daarmee een blijvend bewustzijn op gang gebracht. Hierbij dient aangetekend te worden dat door het regelmatige contact, mensen ons ook meer dan gemiddeld goed wisten te vinden. Daardoor hebben we veel effort moeten steken in het beantwoorden van vragen die anders mogelijk niet opgeroepen waren. Ook zien we dat in elk project zo'n 10 tot 20% kwetsbare ouderen deelnemen die soms denken dat wij ook andere zaken voor ze kunnen regelen. Zo dacht een deelnemer dat ons systeem stoorde met de tv's in huis. Dit bleek niet aan Leefsamen te liggen, maar aan de televisieprovider. Ondanks het meedenken van ons in deze situatie, heeft deze deelnemer besloten om te stoppen met de dienst. Ook hebben we meerdere keren gehad dat deelnemers ons belden om aanvullende informatie te ontvangen. Dit laat zien dat de interesse in de dienst groot is.

3.4 Aantal deelnemers

Het aantal deelnemers dat zich aangemeld heeft (57), zat heel dicht bij het aantal aanmeldingen die kosteloos mee konden doen. Er zijn in verhouding meer aanmeldingen uit Westerbork gekomen als uit Smilde. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Zo is van oudsher er een verschil qua sociaal-demografische kenmerken tussen bewoners op zandgrond (Westerbork) en veengrond (Smilde). Daarnaast is niet bekend wat de verhouding is tussen de aangeschreven mensen in deze twee dorpen.

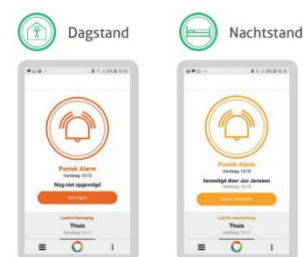
In overleg met de opdrachtgevers is besloten om het 50 bij deelnemers te houden. De deelnemers zijn geselecteerd op datum van aanmelding. Wij zien ook gemeenten die de selectie anders gedaan hebben, zodat de mensen die ook daadwerkelijk het systeem nodig hebben, eerder in aanmerking komen.

3.5 Gebruik systeem, veel voorkomende vragen en kwalitatieve feedback

Alle deelnemers zijn periodiek telefonisch benaderd. De meest gehoorde vragen/opmerkingen in de periode nadat het systeem geactiveerd was (tevens de antwoorden er na genoemd):

Vanuit gebruik van het systeem zijn de volgende observaties:

- Inloggen in de webapplicatie was soms lastig door vergeten inlognaam en wachtwoord bij de doelgroep, naasten hebben hier minder moeite mee en gebruiken dagelijks de mobiele app. Digitale vaardigheden spelen een rol bij inloggen en online activiteiten.
- Van een aantal deelnemers en naasten kregen wij terug dat de studenten soms lastig te verstaan waren of het systeem niet goed genoeg kende. Deze feedback is tijdens een tussendoor evaluatiemoment met studenten teruggekoppeld en extra op geoefend. In een volgend traject zullen wij hier meer aandacht aan besteden.
- Enkele verzoeken van mantelzorgers om bij een alarm tijdelijk het systeem automatisch uit te zetten als er opgevolgd wordt. Op die manier wordt tijdens de opvolging de aandacht niet afgeleid door 'oude' meldingen. Deze aanpassing is inmiddels doorgevoerd.
- Een paar deelnemers vonden het lastig om het vakantieschema in te stellen als ze langer van huis waren, waardoor Leefsamen ook als inbraakalarm werkt. Hiervoor is een oplossing bedacht, waarbij de ouderen op afstand het systeem kan laten weten dat men uit de woning is, zonder daarvoor een digitale handeling te plegen. Deze oplossing wordt na de zomervakantie geïntroduceerd.
- Ik wil graag de armband voor de paniekknop. En is deze waterdicht? Armband is tijdens pilot beschikbaar gekomen tegen eenmalige bijdrage van € 15. Deze is nog niet waterdicht. We hebben onderzocht met onze leverancier of we de knop spatwaterdicht kunnen maken en de armband makkelijker draagbaar (dunne polsen) kunnen maken. Dit heeft geresulteerd in een nieuwe versie van de armband die binnenkort geïntroduceerd wordt voor alle Leefsamen deelnemers.
- Hoe kan ik inloggen in mijn persoonlijk veiligheidsplan? Via <https://webapp.leefsamen.nl>

Daarnaast is in samenwerking met het Aad Oosterhof een praktijkonderzoek opgezet, waarbij 2 studenten van de Hanze hogeschool de ervaringen van

Leefsamen Midden-Drenthe hebben geëvalueerd. Het onderzoek is tijdens het schrijven van dit rapport nog in uitvoering. Daarom hieronder een voorbeeld van telefoongesprek:

V: En wat heeft de installatie van de sensoren gedaan met uw gevoel van veiligheid in huis?

A: Dat geeft een enorm geweldig veilig gevoel

V: U zegt zich veiliger thuis te voelen. Heeft dat dan voornamelijk te maken met het feit dat u weet wanneer er iemand binnenkomt?

A: Dat als er iets is en ik wordt een tijd niet gezien dan wordt het opgemerkt.

V: De sensoren zijn geïnstalleerd door de studenten van het Drenthe College. Hoe heeft u die installatie ervaren toen der tijd?

A: Perfect! Het was helemaal geweldig hoe keurig die jongen dat toen allemaal gedaan heeft.

V: En kan ik dan ook stellen dat het u een veiliger gevoel in huis geeft?

A: Ja absoluut.

V: Waar komt dat dan met name door?

A: Nou door de bewegingssensor. Dat ze wel kunnen zien dat je opstaat, dat er nog beweging in huis is.

De vragen voor dit onderzoek zijn gebaseerd op het GGD-onderzoek, die is opgezet in het Leefsamen project in de Achterhoek. Dit onderzoek in de Achterhoek wordt binnenkort afgerond (ivm Corona is de uitwerking van het onderzoek tijdelijk uitgesteld). De eerste resultaten die bekend zijn, zijn zeer bemoedigend:

- Er zijn zo'n 1200 deelnemers en naasten benaderd met een online vragenlijst voor de deelnemers en een aparte vragenlijst voor de naasten.
- Ruim 25% van deze groep heeft online gereageerd op het onderzoek.
- Uit de eerste analyse blijkt dat deelnemers over het algemeen positief zijn over Leefsamen en na de gratis periode de dienst willen voortzetten.
- Uit analyse van het type naasten dat participeert blijkt dat 90% van de naasten uit familie bestaat die zeer actief is in de mobiele app van Leefsamen.
- Deelnemers zijn tevreden over de werking van Leefsamen, 30% scoort in het algemeen 'voldoende' 60% 'goed'.
- 81% heeft tijdens de proefperiode een melding gehad.
- 79% scoort de opvolging van de meldingen als goed.
- Ruim 70% vindt dat de persoonlijke veiligheid met het gebruik toegenomen is tov de verschillende scenarios.
- Naasten waarderen het feit dat ze hun ouders/ burens kunnen ondersteunen als zeer positief.

Zodra het onderzoek volledig beschikbaar wordt gesteld door de GGD Achterhoek zal deze vanzelfsprekend gedeeld worden.

3.6 Reacties publieke omgeving/ sociale kaart

We willen de ervaringen uit deze pilot delen met lokale (zorg)organisaties. Dit met als doelstelling de eerste stap te zetten om uiteindelijk ook lokale thuiszorgorganisaties te betrekken bij de dienstverlening. Het primaire doel is geweest de samenredzaamheid tussen deelnemers en sociale omgeving te bevorderen en juist daarmee ook de thuiszorg te ontlasten.

Met name de coördinatie en communicatie richting eerste- en tweedelijns (thuis)zorgorganisaties is in dit project onderbelicht gebleven. Er is simpelweg te weinig tijd/budget geweest om, thuiszorgorganisaties, huisartsen, mantelzorg coördinatoren, sociale wijkteams etc. bij elkaar te brengen om voortgang, kennis en ervaringen te delen.

Uit resultaten van een onlineonderzoek onder de naasten die participeren in het Achterhoek project zijn ruim 1800 naasten benaderd met de vraag hoeveel uur ze besteed hebben binnen Leefsamen. De reacties hierop waren overweldigend en uit analyse van de data is gebleken dat naasten gemiddeld 24 uur per jaar besteden aan extra aandacht en ondersteuning van de deelnemers. De validatie van het lokale draagvlak is bemoedigend, zeker in het licht van de verschuiving van formele zorg naar zorg en ondersteuning door naasten en de organisatie van de samenredzaamheid.

4 Resultaten in cijfers

4.1 Deelnemers

4.2 Alarmering per scenario

Gedurende de pilot zijn de volgende alarmscenario's door het systeem getriggert.

Brand:

- 36 keer gemeld, waarvan:
 - 30 testmeldingen
 - 6 echte meldingen
- In 4 gevallen is de melding door de bewoner of mantelzorger geannuleerd.
- In 2 gevallen is de melding door een mantelzorger opgevolgd;
 - Bij 1 geval was de strijkbout aan blijven staan en is de melding opgevolgd een naaste.
 - Bij 1 geval was er een kaarsje omgevallen en heeft de bewoner met de buurman het alarm opgevolgd en erger voorkomen.

Paniek:

- 52 keer paniekknop ingedrukt, waarvan:

- 28 test- of valse meldingen (per ongeluk op knop gedrukt) waarbij bewoner het alarm zelf heeft geannuleerd.
- 24 echte meldingen, waarbij alle meldingen opgevolgd zijn door naasten. Zo is er een panieksituatie geweest in de nacht bij iemand (onrustig).

Dwaling (geldt alleen bij cognitieverlies/dementie):

- 6 keer dwaling, waarbij in 2 gevallen de naasten het alarm hebben opgevolgd.
- Deze meldingen zijn niet actief nagebeld, maar bij het klantcontact hebben we 2x geconstateerd dat het gevallen waren waar bezoek bij de deelnemer later dan de ingestelde tijd vertrok. Dit maakt ook dat we dit scenario door de gebruiker zelf kunnen laten aan/uitzetten.

Inactiviteit:

- 7 keer is het inactiviteitsalarm af gegaan (24 uur geen activiteit) waarvan:
 - 7 vals-positieve meldingen (bij vakantie zijn mensen vergeten het schema in te vullen of voortijdig geannuleerd, bij bijvoorbeeld een dutje op de bank of even in de tuin werken.)

Vanuit deze statistieken kunnen we de volgende zaken concluderen:

- Het systeem alarmeert adequaat. Vanuit de testmeldingen blijkt dat – wanneer deelnemers het systeem testen – dit ook daadwerkelijk goed functioneert.
- Veel deelnemers testen. Bij nabellen blijkt dit omdat ze graag willen testen of het systeem nog functioneert. In de vervolgstappen zullen we periodieke feedback vanuit het systeem (dat het nog goed functioneert) als één van de aandachtspunten meenemen.
- Er zijn 2 echte woningbranden voorkomen.
- Er is geen sprake van dwalingalarm binnen de deelnemers. Vanuit privacyoverwegingen kunnen we niet benoemen hoeveel deelnemers daadwerkelijk cognitieverlies/dementie hebben (aangezien zij de enigen zijn waar dit alarm kan optreden); echter, dit is een beperkt aantal gezien het totaal aantal deelnemers.
- Alarmering via de brandmelder is de meest gebruikte en geteste sensor. Dit wijst erop dat veel mensen brandveiligheid als een zeer belangrijke factor waarderen.
- Mensen willen zelf controle hebben over welke alarmeringen wel/niet gebruikt worden, afhankelijk van hun situatie.

Dat deze voorziening ook erg gewaardeerd wordt door de vakspecialisten is bevestigd middels de winst van de nationale innovatieprijs van de landelijke brandweer. Hiervoor hebben wij de Gouden Rookmelder 2019 ontvangen, middels het opschalingsproject van Leefsamen in de Achterhoek in samenwerking met 8 gemeente waar inmiddels 1200 deelnemers aangesloten zijn. Uit dit project zijn ook de gepresenteerde inzichten van het GGD-onderzoek en het vrijwilligersonderzoek meegenomen.

<https://www.brandweer.nl/brandweernederland/nieuws/2019/gouden-rookmelder-2019>

4.3 Van pilot naar gebruik

In januari hebben we tijdens de periodieke belronde voorzichtig gepeild in hoeverre mensen bereid waren om na de proefperiode betaald verder te gaan. Aangezien de proefperiode in januari ongeveer

op de helft was, konden veel mensen nog niet zeggen of ze betaald door wouden gaan. In maart en april hebben we alle deelnemers telefonisch benaderd met de vraag of ze definitief wel/niet door willen gaan met het systeem. Uiteindelijk hebben we na een aantal belpogingen alle deelnemers kunnen bereiken.

Uit de 49 deelnemers, waarvan 41 eigen woningbezitters en 8 woonachtig via woningbouwstichting, kwamen onderstaande cijfers naar voren:

Uit de 8 deelnemers met huurwoning (woningbouwstichting)

5 Conclusies

Kijkend naar de doelstellingen van het project kunnen we de volgende zaken concluderen:

- 1. Introductie van Leefsamen bij maximaal 50 woningen om de specifieke sociale alarmering via naasten/ buurtbewoners uit te voeren.**

De belangstelling was goed, waardoor het vrij snel is gelukt 50 deelnemers aan te sluiten binnen de pilot. De faciliterende rol van de gemeente en woningstichtingen is hiervoor een randvoorwaarde geweest. Ook uit andere projecten blijkt dat als we mensen benaderen zonder medewerking van gemeente of andere lokale partijen, de conversie van deelname (dus van brief naar aanmeldingen veel minder is) maar met name ook het vertrouwen om na de pilot door te gaan, omdat de gemeente en woningstichting erbij betrokken is.

Uit projecten die we recentelijk zijn gestart met woningbouwstichtingen elders in Nederland, kwam naar voren dat mensen die een woning huren via een woningbouwstichting, zich sterk verbonden voelen met de organisatie in een project zoals dit.

Met de deelnemers in Midden-Drenthe hebben we een hoogwaardige pilot kunnen uitvoeren waarmee veel lessen voor toekomstige uitrol/opschaling zijn verzameld. De conversie van 61% onder eigen woningbezitters is onder gemiddeld te noemen. Dit heeft echter wel een duidelijke reden. Er zijn bij 8 deelnemers sensoren geplaatst, maar deze vervolgens (bijna) niet gebruikt. Omdat er geen selectiecriteria gebruikt zijn, is daardoor een groepje mensen aangesloten die we beter niet in de

pilot hadden kunnen betrekken. In deze gevallen hebben de deelnemers en/of naasten zelf de centrale ontkoppeld van internet, het systeem handmatig uitgezet via de web interface of ons verzocht het systeem offline te zetten. De meest gehoorde redenen hiervoor waren:

- Deelnemer voelt zich te vitaal voor dit systeem (beperkt in bewegingsvrijheid)
- Uitleg van systeem was onduidelijk. De keuze om te stoppen kon in deze gevallen niet ongedaan worden door een duidelijkere uitleg te geven via telefoon en/of mail.
- Bewoner had al andere sensoren in huis, waardoor dit systeem geen aanvulling was.

Door deze statistieken komt er een vertekend beeld van de waardering binnen deze pilot. Als deze 8 deelnemers niet meegerekend worden in de conversie naar betaald abonnement, ligt de conversie van deze groep tussen de 70% en 75%.

Het is positief te noemen dat ook de huurders in dit project enthousiast zijn en 75% een abonnement wil sluiten. Hierbij willen we wel de opmerking plaatsen dat een aantal van 49 deelnemers in deze pilot en daarmee de verhouding woningeigenaren (83%) en huurders (17%) absoluut gezien een vertekend beeld kan geven.

2. Training van studenten van het Drenthe College voor de installatie en ingebruikname van het systeem.

In de totaal 6 bijeenkomsten die wij hebben gehad met 10 eerstejaars studenten Electrotechniek en 11 derdejaars Maatschappelijke Zorg studenten zijn er uiteindelijk 41 installaties uitgevoerd. Deze bijeenkomsten vonden plaats op donderdagochtenden van 09:30 tot 12:30. De trainingen zijn in de beginfase besproken en vastgesteld in samenwerking met de verantwoordelijke docenten en Aad Oosterhof van het Drenthe college. Het definitieve projectplan voor studenteninzet is gemaakt door Leefsamen.

De eerste twee bijeenkomsten stonden in het teken van kennis maken met elkaar, informatie uitwisselen en oefenen met het systeem. Hierin zijn ook de duo's samengesteld, waarbij elk duo bestond uit één Electrotechniek student en één of twee MZ studenten. Deze duo's zijn gemaakt door Leefsamen, op basis van woonplaats en praktische informatie (rijbewijs en/of in bezit van auto). Tijdens de derde bijeenkomst hebben alle duo's hun eerste installatie uitgevoerd. Het tweede deel van deze bijeenkomst hebben we deze installatie geëvalueerd op school. Hiervoor is gekozen, om op deze manier zo snel mogelijk de opgedane kennis toepassen in de praktijk. Na aanleiding van deze installatie kwamen een aantal vragen over het plaatsen van de sensoren en het in gesprek gaan met de deelnemer en naaste. Na het bespreken van deze punten, hebben alle duo's in de vierde en vijfde bijeenkomst elke keer twee installatie uitgevoerd. Zo zijn bijna alle installaties uitgevoerd tijdens de geplande bijeenkomsten. Voor een enkele deelnemer was het niet mogelijk om de installatie op donderdagochtend te laten plaatsvinden. In deze situatie heeft Matthijs van Leefsamen de installatie uitgevoerd.

Tijdens de zesde en laatste bijeenkomst hebben wij de hele procedure geëvalueerd. Hier kwamen niet alleen voor Leefsamen, maar ook voor de studenten zelf hele waardevolle punten uit. Zo concludeerden veel studenten al na de eerste installatie punten die ze de volgende keer anders zouden doen. Deze manier van reflecteren op je eigen handelen is erg waardevol voor het ontwikkelproces. Voor Leefsamen kwamen ook een aantal leerzame feedback punten naar boven, zoals het reserveren voor meer tijd voor het uitvoeren van de installatie en het meeleveren van een stekkerdoos en/of switch voor het internetrouter.

Volgens Drenthe College heeft dit project een groot leerrendement voor de studenten opgeleverd. Voor Leefsamen heeft het ertoe geleid dat we nu in meerdere projecten met studenten samenwerken. Zo is er in de gemeente Helmond een samenwerking opgezet met een ROC.

Als afsluiting had Matthijs voor alle deelnemende studenten een certificaat gemaakt met een chocolaatje eraan geknoopt, als dank voor hun inzet.

Afbeelding: alle studenten met hun ontvangen certificaat

3. Bij de mensen die geen directe sociale contacten in hun omgeving hebben, stimuleren we deze op te bouwen in samenwerking met lokale organisaties. Tevens zorgen we voor opvolging door een lokale meldkamer bij het ontbreken van sociale alarmering voor deze groep.

In de brief die vanuit de gemeente Midden-Drenthe is gestuurd, stond nadrukkelijk in dat de meldingen gekoppeld zijn aan naasten, het sociale netwerk. Uit ervaring van deze en andere pilots, weten we dat deelnemers gemiddeld 2 naasten hebben die monitoren en opvolgen. Helaas is een sociaal netwerk in de buurt niet voor iedereen vanzelfsprekend. In deze schijnende gevallen, waarbij ouderen geen sociaal netwerk (menen) te hebben, denken wij mee in het opvolgen van de meldingen. Zo zijn wij na aanleiding van de ontvangen brief, gebeld door een beperkt aantal ouderen die bovenstaand probleem aankaarten. Hierbij hebben wij meegedacht in de mogelijke opvolging van de meldingen. Als er geen kinderen in beeld zijn en het contact in de buurt niet goed is, raden wij aan of er eventueel andere kennissen als opvolging willen/kunnen dienen. Daarnaast benadrukken wij altijd dat het hierbij gaat om te handelen in een noodsituatie; dan zijn veel mensen bereid om te helpen. Ook kan een huishoudelijke hulp of iemand van de thuiszorg gekoppeld worden. Beide gevallen hebben wij meegemaakt in deze of andere pilots.

Zoals mondeling besproken tijdens één van onze overleggen, hebben wij afgesproken de pilot eerst uit te voeren enkel met sociale alarmering. Hierbij is dus nog geen doormelding gekoppeld aan een lokaal beveiligingsbedrijf of thuiszorgorganisatie. Bij een opschaling in de regio, gaan wij actief lokale partijen benaderen die als opvolging kunnen dienen.

Het al eerdergenoemde onderzoek in de Achterhoek, waarbij gemiddeld 2 naasten jaarlijks per naaste 24 uur aantoonbaar extra ondersteuning via Leefsamen geactiveerd wordt is zeer positief en sterkt ons in de ambitie om dit in samenwerking met de partners in dit project en nieuwe partners in een opschalingstraject we ook deze resultaten kunnen realiseren.

4. Inzichten opdoen voor de voorbereiding om op regionale schaal deze dienstverlening als basisvoorziening voor ouderen op te schalen met gemeenten en lokale partijen in en rondom de sociale kaart. Daarnaast inzicht verkrijgen of en tegen welke voorwaarden diverse partijen bereid zijn om de consumentenprijs voor aansluiting op het sociaal alarmeringssysteem te helpen verlagen. Denk hierbij aan gesprekken met zorgverzekeraars, inboedelverzekeraars en WMO-loketten.

Voorafgaand aan deze pilot hebben de deelnemende partners afgesproken dat bij positieve resultaten, opschaling een volgende stap is. Gezien de positieve resultaten uit de pilot Leefsamen Midden-Drenthe, zijn er richting het einde van de pilot al verschillende gesprekken geweest over opschaling in de regio, zowel binnen als buiten de gemeente. Binnen de gemeente is nadrukkelijk de naam van Beilen genoemd; het derde grote dorp in Midden-Drenthe. Vanuit de gemeente is de wens uitgesproken om ouderen in Beilen ook het Leefsamen aanbod aan te bieden. Hiervoor is Gerard actief bezig binnen het gemeentelijke bestuur om te kijken wat hierin mogelijk is. De woningcorporaties hebben aangegeven eerst de resultaten van deze pilot bestuurlijk te willen toetsen, om vervolgens hun route te bepalen. Dat een WMO-voorziening voor mensen met een minimum inkomen hierbij zou helpen is evident.

Buiten de gemeente wordt naar de mogelijkheden gekeken om op te schalen. Zo is de BOKD, in persoon van Alle Postmus (die al eens aangesloten is bij een van onze vergaderingen), bezig om mogelijkheden te kijken hoe zij kunnen bijdragen aan een project als deze. Hiervoor heeft hij een aanvraag bij de LVKK (Landelijke Vereniging Kleine Kernen) om uren beschikbaar te krijgen t.b.v. toepassing sensortechnologie in de kleine kernen. Daarnaast heeft de gemeente Emmen, via de Regiodeal Zuid en Oost Drenthe, het onderwerp ‘Langer zelfstandig thuis wonen; wat is daarvoor nodig?’ geopperd, waar Leefsamen een goede oplossing voor kan bieden. Op deze manier schaaft Leefsamen ook op in de Achterhoek regio i.s.m. de woningcorporaties Wonion, ProWonen, Sité en de Woonplaats die deze regiodeal inzetten om met Leefsamen op te schalen. Met betrekking tot de regiodeal in Zuid en Oost Drenthe zijn de eerste contacten geweest.

De Corona crisis leert ons dat, zeker nu, steeds meer ouderen digitale verbinding vragen met hun naasten. Niet alleen via Leefsamen, maar bijvoorbeeld ook via beeldcontact. Om een opschaling in de regio op te zetten, is de Veiligheidsregio Drenthe een belangrijk orgaan om de verspreiding van deze succesvolle pilot in te zetten.

Gezien de ontwikkelingen rondom de Corona crisis, hebben wij besloten om de proefperiode met een maand te verlengen, zodat deelnemers tot 1 juni 2020 kosteloos gebruik kunnen maken van Leefsamen. Door deze uitbreiding willen wij voorkomen dat er een (groot) gat ontstaat tussen het einde van deze pilot en het opschalen in de regio. Om de opschaling mogelijk te maken heeft Gerrit Jan van VRD toegezegd dat de wethouder en/of burgemeester van Midden-Drenthe een toelichting mag geven over deze pilot aan de andere gemeenten binnen de VRD.

Daarnaast is de gemeente Midden-Drenthe aan het kijken naar mogelijkheden om de dienst Leefsamen als WMO-voorziening aan te bieden, voor bewoners met een krappe beurs. Hier zijn tot nu toe actieve handelingen voor gemaakt, zoals het contact zoeken met andere gemeente die deze dienst al als WMO-voorziening aanbiedt. In de voortgang van deze pilot is hier, op nadrukkelijk verzoek, nog niks over gecommuniceerd naar de huidige deelnemers.

- 5. Inzicht verkrijgen in de effecten bij de doelgroep(en) in termen van:**
- a. In hoeverre voelen mensen zich veiliger, meer vertrouwd met hun omgeving;**
 - b. In hoeverre zijn er bepaalde incidenten voorkomen;**
 - c. In hoeverre kunnen we eenzame mensen een sociaal netwerk bieden hiermee;**
 - d. In hoeverre kunnen we mensen die nu nog niet mantelzorger zijn, activeren mee te doen met dit project;**
 - e. In hoeverre kan het systeem verbeterd worden.**

Voor een aantal van deze punten is expliciet inzicht verkregen, voor anderen is de tijd en voortgang van de pilot onvoldoende geweest om deze kwantitatief te identificeren.

Ouderen voelen zich veiliger en meer vertrouwd met hun omgeving. Dit is één van de uitingen die – gedurende de hele looptijd van de pilot – door bijna alle deelnemers geuit is. Het voorkomen of escaleren van incidenten is in een aantal gevallen zeker aangetoond. Zo is er in zeker één geval (rook en beginnende brand) erger voorkomen. Typisch te voorkomen incidenten, zoals dwaling gedurende de pilot niet zijn voorgekomen.

Naasten en mantelzorgers zijn positief over het systeem. Het feit dat ze via deze slimme sensoren verbonden zijn geeft hen ook rust in de dagelijkse taak om voor hun dierbaren/ cliënten te zorgen. In dit project is het over het algemeen niet lastig gebleken naasten te vinden. Er zijn voor zover bekend relatief weinig formele mantelzorgers aangesloten. Dit lijkt erop te wijzen dat het ontlasten van de formele mantelzorg door het activeren van de sociale omgeving van een oudere goed heeft gewerkt.

Leefsamen biedt een sociaal netwerk en achtervang voor deelnemers die geen eigen sociaal netwerk hebben en/of eenzaam zijn. In deze pilot hebben we geconstateerd dat dit sociale netwerk in Midden-Drenthe prima voor elkaar is. Er zijn opvallend veel kinderen aangemeld als opvolging, in tegenstelling tot burens. In veel gevallen heeft dit te maken dat de familie dicht bij de deelnemer woont, waardoor deze makkelijk in kan grijpen in geval van nood.

Binnen de pilot zijn ook technische vragen gesteld door de deelnemers. Ook veel vragen die periodiek terugkwamen, zoals het al dan niet kunnen inloggen en de vraag op welke manier je kunt zien of een sensor nog werkzaam is. Digitale vaardigheden spelen hierbij een rol. Daarnaast is gebleken dat soms extra inzet van onze monteurs nodig was omdat mensen vanuit nieuwsgierigheid de sensoren hebben bekeken.

Het is erg intensief om voor dit soort kleine zaken een lokale partij in te schakelen. Daarom gaan we voor de opschaling van deze dienstverlening in de regio bekijken of we mantelzorgers met digitale skills hierbij kunnen betrekken om zonder hoge kosten te maken toch deze service te kunnen leveren.

We willen hier bij het vervolgproject ook in de dienstverlening richting naaste/ mantelzorger rekening mee houden, door de ouderen en naaste/mantelzorger met e-mailadressen maandelijks een nieuwsbrief te sturen, actiever te communiceren via de app voor naasten met tips die ze kunnen bespreken met de oudere waar ze voor zorgen. Bijv. zorg ervoor dat de deuren dicht zijn 's nachts (i.v.m. rookontwikkeling bij brand) etc.

Dit geeft aanleiding voor leer- en verbeterpunten, welke in hoofdstuk 6 zijn beschreven en inmiddels deels ook doorgevoerd zijn in de doorontwikkeling van Leefsamen.

6 Vervolgstappen

Met deze pilot hebben we als consortium veel inzichten verkregen waarmee we onze dienstverlening kunnen verbeteren/ door ontwikkelen.

- Door beperking van digitale en/of technische vaardigheden van de oudere wordt iemand binnen het sociale netwerk en/of een vrijwilliger beheerder van het systeem. Dit vereist coaching en training van naasten en mantelzorgers. Een dergelijk programma zouden we, samen met een zorgaanbieder en de gemeente, kunnen opzetten in combinatie met de SET-regeling.
- We willen gaan testen hoe we naasten met digitale skills (of vrijwilligers in een bepaald gebied) kunnen betrekken bij serviceverzoeken waar installatie van nieuwe sensoren in de woning nodig is. Hiervoor zouden we ook een beroep op de studenten kunnen doen die de installaties hebben uitgevoerd.
- Koolmonoxidemelder is reeds toegevoegd aan het ecosysteem en is op verzoek toe te voegen aan het Leefsamen pakket.
- Periodiek rapport voor systeemprestaties (uptime/ batterijcapaciteit) genereren, zodat deelnemers en hun sociale netwerk weten/ herinnerd worden dat het systeem naar behoren functioneert. De veronderstelling is tevens dat dit een bewustzijn-verhogend effect heeft.
- Koppeling met lokale zorgcentrale(s) onderzoeken en inpassen in model.
- Bewustwordingstraject opzetten bij zorgpartijen en aanverwanten.
- Samenwerking met zorgpartners in de gemeente Midden-Drenthe opzetten, waarbij we met name zorgverzekeraars uitnodigen mee te draaien met het project en vanuit die samenwerking voor een deel van de deelnemers reguliere zorgfinanciering te organiseren.

In samenwerking met Woonzorg Nederland, Habion en Woonpartners, heeft Leefsamen begint dit jaar de landelijke innovatiechallenge gewonnen om onderstaande innovaties toe te voegen aan Leefsamen.

- Vluchtweg signalering – middels sirene en lamp een vluchtweg markeren, afhankelijk van de locatie van de brand/rook.
- Bewustwording deur sluiten – middels deurcontacten open deuren monitoren en een werkelijks rapportje delen met naasten die de ouderen daarop kan informeren/ beïnvloeden om de deuren dicht te doen.
- Spraak gestuurde ontruiming – middels een slimme speaker spraakgestuurde berichten bij bepaalde alarmsituaties (bijv. gebruik vluchtweg A of melding na druk op panieknop dat er iemand komt.

In een specifiek deel dat geselecteerd door de woco's worden de drie bovenstaand beschreven innovaties getest. De rest van de deelnemers ontvangt de basisvoorziening van Leefsamen.

Uitreiking prijzen innovatiechallenge Woonzorg Nederland, Habion, Woonpartners. Feb 2020

Woningcorporaties als belangrijk ‘anker’ in regionale samenwerking

Nu, begin 2020, neemt de landelijke aandacht toe voor directe oplossingen die ouderen en hun naasten ondersteunen in het langer thuis blijven wonen. Zo adviseert de ‘Commissie Toekomst zorg thuiswonende ouderen’ onder leiding van Wouter Bos¹ onder anderen om te investeren in digitalisering en regionale samenwerking. Leefsamen sluit goed op deze visie aan, waarbij de focus ligt op het stimuleren van de samenredzaamheid.

Bekijk het rapport op: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/01/15/oud-en-zelfstandig-in-2030-een-reisadvies>

Vanzelfsprekend willen we deze innovaties ook inbrengen in de mogelijke vervolgstappen met de Drentse woningcorporaties.

Met deze inzichten streven we ernaar om in 2020 succesvol de dienstverlening in samenwerking met de gemeente Midden-Drenthe, woningbouwstichtingen Actium en Woonservice, Practoraat Zorg- en Sensortechnologie, het Drenthe College en de Veiligheidsregio Drenthe voort te zetten.

Naar aanleiding van dit project en deze evaluatie treden we graag in overleg met de deelnemende partners om bovenstaande punten verder concreet te maken en daar afspraken over te maken.

7 Dankwoord

Via deze weg willen we alle betrokken partijen hartelijk bedanken voor hun inzet tijdens deze pilot.

Allereerst danken we alle deelnemers voor hun betrokkenheid tijdens de pilot en hun goede feedback. De kritische feedback die we hebben ontvangen, nemen we zeker ter harte voor de doorontwikkeling van het systeem en we zijn erg verheugd met de mensen die na deze pilot als klant door willen gaan met onze dienstverlening.

We danken de gemeente, de woningbouwcoöperaties Actium en Woonservice voor de kans die we hebben gekregen de inzichten uit de eerdere pilots te testen. We hebben zeer waardevolle inzichten

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/tzto>

opgedaan, welke we al in de praktijk brengen bij vervolgprojecten. Daarnaast danken we het Practoraat Zorg- en Sensortechnologie, in persoon van Aad Oosterhof, voor het samenbrengen van deze partijen en het helpen opzetten van deze succesvolle pilot. Ook danken we Gerit-Jan Ruesink voor zijn inzichten en deelname vanuit de Veiligheidsregio Drenthe.

Dit project wordt wat ons betreft dankzij de inzichten uit deze eerste regionale pilot grootschaliger voortgezet in de regio in samenwerking met een groot aantal lokale publieke en private partijen. Om dit mogelijk te maken is vervolffinanciering nodig i.s.m. een groter aantal gemeenten, provincie, woningcorporaties en veiligheidsregio. We hopen dat met dit project daarvoor de eerste stap is gezet.

8 BIJLAGEN

1. [Brief gemeente](#)
2. [Brochure Leefsamen Midden-Drenthe](#)
3. [Brief na testperiode](#)